

JERZY LISEK

WINOROŚL

W UPRAWIE PRZYDOMOWEJ
I TOWAROWEJ

ISBN 978-83-61574-72-9

9 788361 574729

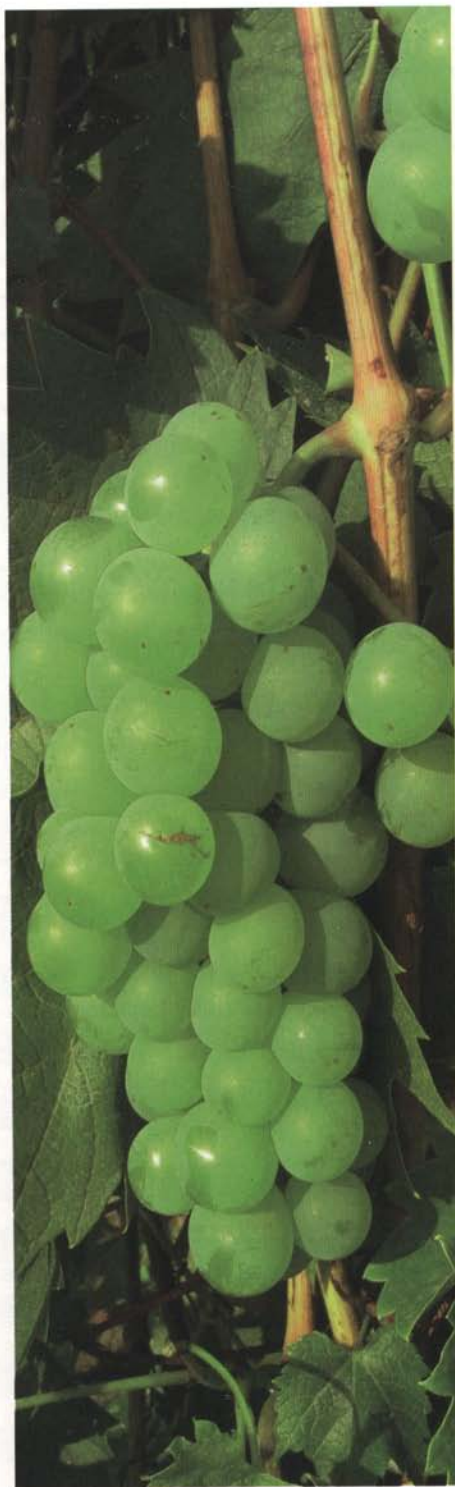
Spis treści

OD AUTORA.....	5
WSTĘP	6
UPRAWA WINOROŚLI NA ŚWIECIE I WYKORZYSTANIE WINOGRON	7
WALORY DIETETYCZNE I ZDROWOTNE WINOGRON	8
PERSPEKTYWY ROZWOJU UPRAWY WINOROŚLI W POLSCE – SZANSE I ZAGROŻENIA ORAZ UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE.....	9
PRZEPISY PRAWNE REGULUJĄCE UPRAWĘ WINOROŚLI I PRODUKCJĘ WYROBÓW WINIARSKICH	18
ODMIANY PRAWNIE DOPUSZCZONE DO UPRAWY Z PRZEZNACZENIEM DO WYROBU WINA GRONOWEGO	22
POCHODZENIE, BUDOWA I BIOLOGIA KRZEWU	23
PODATNOŚĆ KRZEWÓW NA USZKODZENIA MROZOWE	32
ODMIANY WINOROŚLI	39
Odmiany przerobowe – do wyrobu wina i soków	41
Odmiany deserowe	74
Odmiany ogrodowe (altanowe).....	98
Odmiany do uprawy pod osłonami.....	107
Wybór odmiany w kilku zdaniach – podsumowanie.....	115
WYMAGANIA PRZYRODNICZE I WYBÓR STANOWISKA.....	116
PRZYGOTOWANIE GLEBY I MATERIAŁ ROZMNOŻENIOWY	118
SADZENIE	122
CIĘCIE I FORMOWANIE KRZEWÓW	128
Podstawowe zasady	128
Wybrane formy prowadzenia	133
Formowanie winorośli przy ścianach, altanach i pergolach	150
NAWOŻENIE	157
PIELĘGNACJA ROŚLIN.....	161
NAWADNIANIE	166
ZBIÓR OWOCÓW	168
ZABEZPIECZANIE KRZEWÓW PRZED MROZEM	173
UPRAWA WINOROŚLI POD OSŁONAMI	175
CHOROBY I SZKODNIKI WINOROŚLI	181
Choroby grzybowe.....	182
Choroby bakteryjne	191
Choroby wirusowe	192
Choroby fizjologiczne (nieinfekcyjne).....	193
Szkodniki	196
UPRAWA EKOLOGICZNA WINOROŚLI	204
BADANIA NAUKOWE NAD WINOROŚLĄ W POLSCE.....	206
BIBLIOGRAFIA	216

Od Autora

Winorośl jest jedną z roślin biblijnych, a wino współtworzyło kulturę materialną i duchową społeczności i narodów z rejonu Morza Śródziemnego i Bliskiego Wschodu. Uprawa winorośli i winiarstwo mają nie tylko wymiar praktyczny, komercyjny, ale również humanistyczny i społeczny. W Hiszpanii i we Francji zostały one uznane za integralną część dziedzictwa narodowego. Jako autor zająłem się praktycznym aspektem uprawy winnej latorośli, życząc Czytelnikom doznań estetycznych, smakowych oraz radości dzielenia się winem wśród rodziny i przyjaciół. Należy mieć nadzieję, że praca w winnicy dostarczy niezapomnianych chwil, a być może nawet wzruszeń. Praktyczna wiedza zawarta w niniejszej publikacji ma w intencji autora dostarczyć podstawowych informacji dotyczących winnego krzewu, czyniąc jego uprawę bardziej niezawodną oraz przyjazną dla człowieka i środowiska.

*Pozwolę sobie także
na akcent osobisty.
Książkę tę dedykuję
Mojej Rodzinie:
Rodzicom, żonie Annie
oraz dzieciom – Piotrowi i Paulinie*

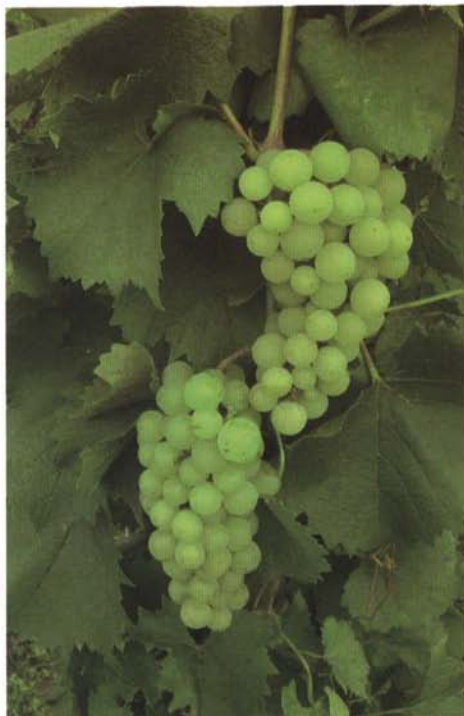
WSTĘP

Osiągnięcie dobrych wyników w produkcji winogron wymaga odpowiedniej wiedzy z zakresu odmianoznawstwa, biologii winorośli oraz jej uprawy, w tym takich zagadnień, jak cięcie i formowanie winnego krzewu, nawożenie, pielęgnacja gleby oraz ochrona przed chorobami i szkodnikami. Przy uprawie krzewów odmian przerobowych niezbędne są przynajmniej podstawowe wiadomości na temat wyrobu wina, aby uzyskane winogrona stanowiły odpowiedni surowiec winiarski.

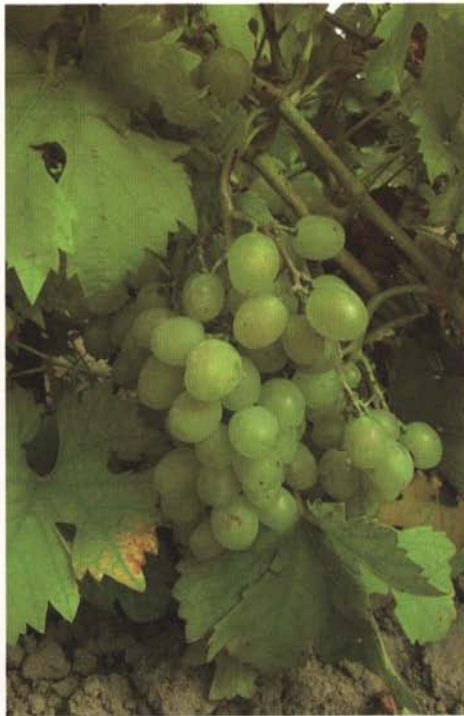
Celem tego opracowania jest zapoznanie Czytelnika z prawnymi podstawami produkcji winorośli, odmianami przydatnymi do uprawy w warunkach Polski, sposobem założenia plantacji oraz najważniejszymi pracami prowadzonymi w winnicy. Uprawa winorośli w Polsce ma niewielkie znaczenie gospodarcze, ale towarzyszy jej duże zainteresowanie społeczne i szybki wzrost powierzchni upraw. Wynika to między innymi z coraz popularniejszej w naszym kraju mody na produkcję wina z owoców pochodzących z własnych plantacji, ogrodów przydomowych i działek, aktywny wypoczynek oraz poszukiwania przez rolników nowych i dodatkowych źródeł dochodu. Rosnącym zainteresowaniem cieszy się przede wszystkim sadzenie winnic dostarczających surowca winiarskiego. Wiele problemów, z którymi zmierzy się plantator, jest niezależnych od wielkości winnicy. Dlatego książka ta jest adresowa-

na do wszystkich zainteresowanych uprawą winorośli zarówno na skalę amatorską, jak i komercyjną. Jej opracowanie w niniejszym kształcie było możliwe dzięki wieloletnim badaniom nad oceną odmian i agrotechniką winorośli, prowadzonym w Instytucie Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach im. Szczepana Pieniążka. W książce wykorzystano także praktyczne doświadczenia zdobyte przez autora w czasie kilkuletniego pobytu w Bułgarii oraz w winnicach Francji, Niemiec, Szwajcarii i stanu Nowy Jork w USA. Nieocenionym źródłem informacji była lektura publikacji z innych krajów, w szczególności tych, gdzie warunki klimatyczne niezbyt sprzyjają uprawie winorośli, do jakich zaliczane są północne i północno-wschodnie stany USA, Kanada oraz kraje nadbałtyckie.

Zawarte w książce informacje stanowią jedynie skromny przyczynek do poznania winorośli i stanowią zachętę do sięgnięcia po inne pozycje literatury z tego zakresu. Doceniać należy znaczenie wiedzy teoretycznej, trzeba jednak podkreślić ogromną rolę wieloletniej praktyki. Nieodzownymi elementami poznania będą cierpliwość, umiejętność obserwacji i poszukiwania rozwiązań. Dobrze prowadzona winnica, nawet w trudnych warunkach, może w miarę regularnie dostarczać winogron o przyzwoitej jakości. Trzeba jednak liczyć się z tym, że klimat Polski, ograniczone możliwości ochrony chemicznej, a niekiedy także brak doświadczenia mogą być przyczyną niepowodzeń w uprawie i wyrobie wina.

Fot. 8. 'Reform'

Fot. 9. 'Kristaly'

służyć do formowania roślin z wysokim pnieniem. Wymaga starannego cięcia, w tym wylamywania pędów zielnych, gdyż liczne latorośle wybijają z pąków śpiących, a nadmiar pędów owocujących powoduje drobnienie owoców.

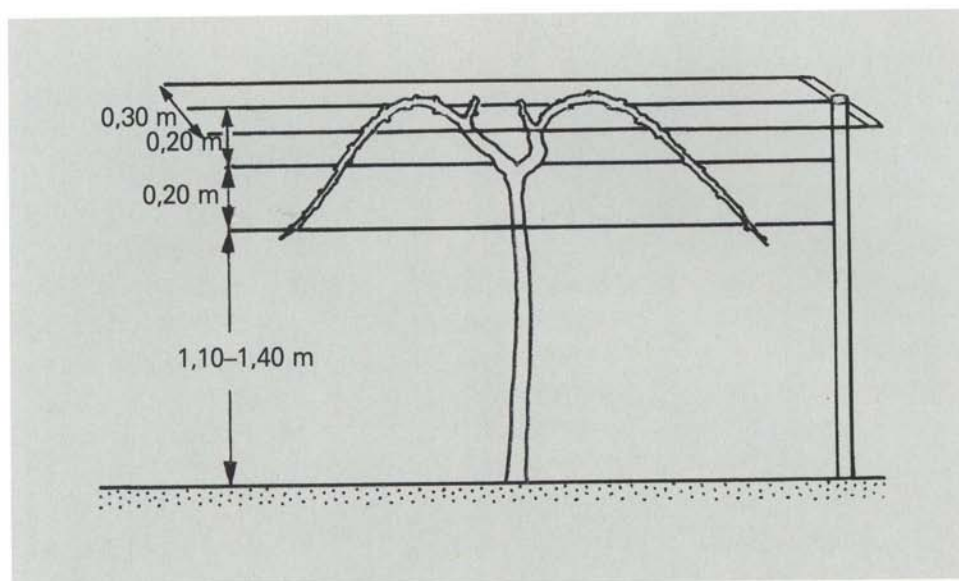
'KRISTALY'

Węgierski mieszanec niespecyficzny. Krzew rośnie silnie. Jest wytrzymały na mróz i mało podatny na choroby grzybowe. Plonuje obficie i regularnie, nawet młode krzewy. Liście średniej wielkości lub małe, z pięcioma głęboko wyciętymi kłapami.

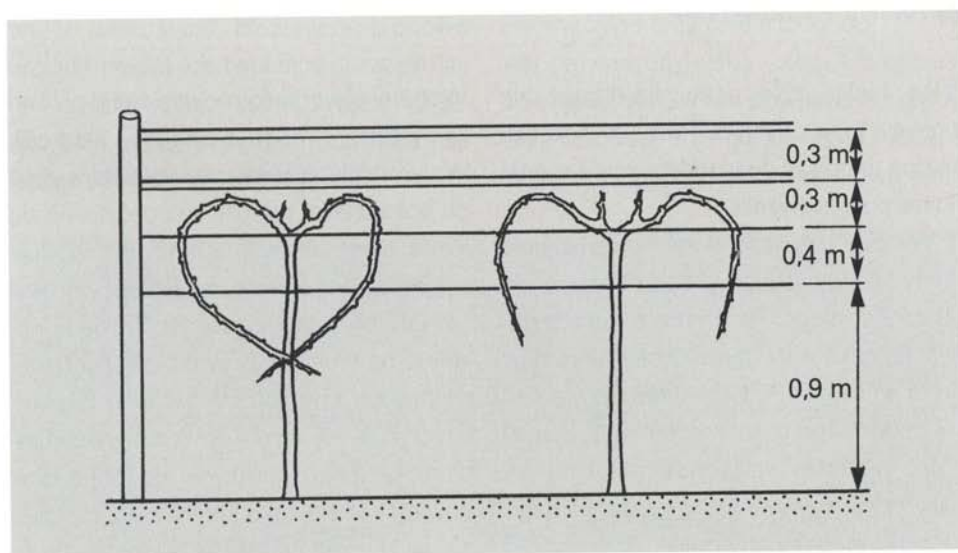
Grona umiarkowanej wielkości, średnio zwarte lub zwarte. Jagody średniej wiel-

kości, lekko elipsoidalne. Skórka zielono-żółta z bursztynowym rumieńcem od nasłonecznionej strony (fot. 9). Owoce smaczne, w pełni dojrzałości z lekkim muskatolowym i ziołowym aromatem. Niska zawartość kwasów organicznych w owocach umożliwia wczesny zbiór winogron z przeznaczeniem deserowym (przełom sierpnia i września). Niedostatek kwasów utrudnia otrzymanie dobrej jakości wina, które cechuje się tzw. płaskim smakiem. Dlatego moszcz lub winogrona tej odmiany mogą być kupażowane z innymi, charakteryzującymi się wysoką kwasowością.

Krzew zaleca się prowadzić w formie sznurów – z wieloletnimi stałymi ramionami i cięciem toży na kilkuoczkowe czopy.

■ Rys. 18. Formowanie krzewu winorośli metodą parasol (umbrella)

■ Rys. 19. Forma serce

przyszłym pniom, przycinane są nad pąkami, które posłużą do budowy stałych ramionom, na jednakowej wysokości. Ukształtowanie form podwójnych, w tym

również sznurów poziomych, zbliżonych do Rioja lub Casenave, jako roślin z jednym pniem jest trudniejsze. Wynika to z faktu, że do budowy przeciwnych ra-

cjonalnych środków ochrony. Jako choroba wskaźnikowa dla rozwoju mączniaka prawdziwego na winorośli służy mączniak prawdziwy róży (*Sphaerotheca pannosa* var. *rosae*). Mączniak róży ma krótszy okres inkubacji niż mączniak winorośli i zabiegi na winorośli są wykonywane bezpośrednio po wystąpieniu objawów mączniaka na róży. Krzewy róż wielokwiatowych lub wielokwiatowych wrażliwe na mączniaka, służące do sygnalizacji zabiegów, są sadzone zwykle na początku kilku wybranych rzędów winorośli, w miejscach dogodnych do obserwacji.

Szara pleśń, powodowana przez grzyb *Botryotinia fuckeliana* (stadium konidialne – *Botrytis cinerea*), występuje najczęściej na owocach w okresie ich dojrzewania. Na jagodach pojawiają się stopniowo powiększające się wodniste plamy. Skórka ciemnieje, pęka i oddziela się od miąższu. Na porażonych owocach może pojawiać się kożuchowaty, siwobiały nalot (fot. 122). Podczas wilgotnej pogody, przed kwitnieniem i po kwitnieniu, szara pleśń może rozwijać się na kwiatostanach, które ciemnieją i zasychają, oraz na liściach, gdzie tworzą się rdzawobrunatne plamy ograniczone ciemną obwódką. Szara pleśń czyni także szkody w szkółkach, porażając wierzchołki młodych latorośli i powodując zamieranie pędów lub nawet całych ukorzenianych roślin. Jej rozwój ograniczają preparaty siarkowe stosowane w ochronie przed mączniakiem prawdziwym oraz mankozeb, które nie są jednak w pełni skuteczne w ochronie odmian wrażliwych. W ochronie przeciw szarej pleśni wykorzystywane są również prognozy dotyczące zarodniko-

■ Fot. 122. Szara pleśń na gronach winorośli

wania grzyba i wykonywania opryskiwań zapobiegawczych oraz preparaty biologiczne, które zawierają grzyb *Trichoderma harzianum* (Ttrichodex i Trichomil), aplikowane w fazie zamykania gron i dojrzewania owoców (BBCH 79–85). W krajach, gdzie do zwalczania szarej pleśni w winnicach regularnie stosuje się środki chemiczne, na odmianach wrażliwych zabiegi są wykonywane: bezpośrednio przed kwitnieniem i po kwitnieniu, przed zamknięciem gron i w początkach mięknięcia jagód.

Nekroza korowa winorośli, powodowana przez grzyb *Phomopsis viticola*, jest chorobą drewna. W krajach o cieplejszym klimacie patogen ten poraża także liście i grona. Duże szkody powoduje w wilgotne lata oraz w uprawie pod osłonami. Na uszkodzonych jednorocznych pędach

Jak zamówić nasze książki?

HORTPRESS
ul. Kopernika 34, 00-336 Warszawa

22 826 16 26

22 826 43 62

info@hortpress.com
www.hortpress.com